

ליקוטי מוהר"ן

עם
ביאור חברותא
ללימוד בעיון

אמר שצריכים ללמד אותו הרבה עד שיהיה שגור בעל פה. ואמר
בפרוש שהלמוד בחבוריו הקדושים הוא אתחלתא דגאלה. ואמר
ללמד גם בעיון גדול, כי יש עמקות גדול ונפלא בספריו ובתורתו
הקדושה והנוראה מאד, עד אין סוף ואין תכלית: (חי"מ שמו)

ליקוטי מוהר"ן ביאור חברותא ללימוד בעיון

מבוא לביאור

הביאור מורכב מג' חלקים:

הראשון:

ביאור הפשוט, ששולב בגרסת התורה והוא מסקנת העיון שבהערות

החלק השני:

ההערות, בנוי על פי רוב בדרך של קושיא" ותירוץ. ופתיחת כל המראה מקומות עם מפרשיהם כדי שהלומד יוכל בעצמו לדון בדיוק הדברים ולא יוכרח לסמוך עלי. שעל כן נקרא חיבור זה חברותא, כי הכוונה להיות עוזר ללומד ולא ספר חידושי תורה אע"פ שמובלעים בו גם הרבה חרושים.

והשלישי:

היא הקדמה לתורה שהיא מבט כללי על התורה, שאמור לקשור את כל חלקי התורה בקשר אחד. ועוד גם לבאר נושאים שבמיוחד קשים להבנה בתורה.

ההקדמה:

היא מסקנת העיון שבהערות לכן אין בה כמעט ראיות למבואר בה.

ובסופה הקושיות שהתעוררו בזמן הלימוד כדי להקל על הלומד, כידוע שתירוץ בלא שקודמת לו הקושיא המביאה אותו לא עושה רושם כל כך, כמו כשיש קושיא שכואבת ואזי התירוץ מתקבל בשמחה.

דרך הלימוד נ"ל לדמות למחרות כי כל תיבה ומשפט בתורה הן חרוז נפלא שצריך לעיין בו תחילה בפני עצמו ללמוד אותו היטב ולכן בזה גלשתי גם מעבר לקשר העניין לתורה, ואח"כ לעיין בו כיצד נקשר לתורה, וכן לעבור מחרוזת לחרוז אע"פ שעדיין לא נקשרו היטב החרוזים כולם זה לזה. וכך נהגתי בכל מקום שכתבתי הערה ולפי מסקנת ההערה ביארתי את הפשט המשולב בגרסא.

וכל זה עדיין בחי" הזורעין בדמעה", כי עיקר ה"ברינה יקצורו" זה למצא את החוט החזק שיחרוז את כל החרוזים היטב דהיינו לתפוס את מהלך התורה באופן שכולל את כל הפרטים בלא שישאר פרט מיותר שכביכול אין בו צורך למהלך התורה. וזה השתדלתי לעשות אחרי לימוד כל התורה בעיון כתבתי הקדמה לתורה שהכוונה בה לכד מביאורי מושגים קשים להבנה, העיקר לעשות סיכום קצר שכולל את כל החרוזים ופושט את כל הספיקות כפי שנתבררו בעיונים שבהערות. (אמנם כיון שאין ביהמ"ד בלא חידוש גם בהקדמה נתחדשו דברים שלא תמיד העתקתי אותם להערות) (זו היתה כוונתי ועדיין אני מצפה להצליח יותר)

דפי הליקוטי מוהר"ן בצורת הדף נלקחו מליקוטי מוהר"ן המדויק, מהדורת תקפא שהיא גרסת מוהרנ"ת שהדפיס בביתו, מוגה בהשוואה לשאר מהדורות. ובתוספת מ"מ הישנים וחדשים. שנדפס מבת תשע"ח בירושלים.

הערות אפשר להפנות למייל: lezavotlaze@gmail.com

^אהשתדלתי מאד כל ביאור להקדים לו את הקושיא המכריחה אותו וכל קושיא התחלתי בלשון צ"ע כדי להקל על מי שרוצה לעיין בעיקר בקושיות.

^בעיון חיי מוהר"ן אות שפט שכל תורה של רבינו אע"פ שהיא חדרים חדרים היא קשר אחד הדוק, ועיון תורה סה שהתפלה של רבינו היא אחד ממש ובסופה עדין אחז בתחילתה וכן מסתבר שמי שאמר על עצמו שוכח ליחידה דיחידה אצלו התורה והתפלה הן כל אחת ושתייהן יחד אחדות פשוטה.

הודעה:

כל הביאורים הם בדרך אפשר והצעה בלבד.

כי מי יודע עומק כוונתו ובפרט אנן והלוואי שגם במה שכיוון למדרגתי לא שבשתי, ורק כיון שציוה לעיין ולחדש בתורתו אנו מקיימין דבריו על פי שכל הפשוט שלנו וכדברי מוהרנ"ת הנוקבים שכל מה שמקבל מרבו צריך לידע שעדין אינו יודע כלל, כי כפלים לתושיה, כי מאד עמקו מחשבותיו, כי דבריו הם כמעט הנובע והם בחינת מים עמקים עצה בלב איש. וצריך בכול פעם לעיין היטב בדבריו הקדושים ולחתור ולשאב מהם עצות נפלאות באפן שיוכל להציל את עצמו משטף מים רבים של זה העולם. וכל מה שידע ויוציא מדבריו צריך לידע ולהבין ולהאמין שעדין אינו יודע כלל עד היכן מגיעים עמקות דבריו העמקים מני ים וכו'. רק במה שהרשה יכול להתבונן מהם עצות לעבודתו ותפלתו, אכל עצם תורתו ואפלו שיהותיו הקדושות אי אפשר להשיג בשום אפן וכמו שאמר רבותינו זכרונם לברכה, הרבה למדתי מרבתי ולא חפרתי מהם אלא וכו'. עכ"ל

ועיקר כוונת החיבור הזה הוא לבאר הפשט באופן שכל אחד יוכל ללמוד ולעורר קושיות ללימוד בעיון ולפתוח את המראה מקומות להקל על הלימוד בעיון. ולרגע לא שכחתי את אנ"ש החריפים שאם יעינו בזה מסתמא יהיו להם הרבה הערות, והרבה חדושים שעמלתי שעות רבות להבין ולחדש מסתמא אצלם הוא דבר פשוט שמיד עלו עליו. כל מעלתי עליהם היא רק הסבלנות לעמול ולטרוח הרבה שעות עמ"נ להגיש כשלחן ערוך את הדברים להקל על הרוצה ללמוד בעיון, כיון שלא מצאתי אחר שעשה זאת.

התנצלות:

אמנם מעט בכרסלב העיון לפרסם חידושיהם חלקם כדי לא להיקרא בעל המחבר וכו' ב תארי כבוד

וחלקם כנראה מחשש שלא יצאו חובת הזהרת רבינו בתורה כאות ח' שאין לדרוש לרכים אלא דברים המבוררים לו כאחותו שאסורה לו כמבואר בשבת קמה:, ואע"פ שהזהיר בתורה סא' (סוף אות ה') שכ"א חייב להאמין בחשיבות חדושו, מסתמא כוונתו להאמין אבל לא לדרוש ולפרסם.

אבל כיון שאמר אני חדש מלא ישן ולא ידוע שבזה דווקא יצא לחדש ולחלוק על מפרשים רבים שהאריכו בחיוב כתיבת חידושים עיין מהרש"א ב"ב י: שעל זה אחז"ל פסחים נ. אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו ובספר חסידים אות תקל מי שגילה לו הקב"ה דבר, ואינו כותבה ויכול לכתוב, הרי גזול מי שגילה לו, כי לא גלה לו אלא לכתוב, דכתיב (תהלים כה יד) סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם, וכתיב (משלי ה) יפוצו מעינותיך חוצה, וזה שכתוב (קהלת יב יד) יביא במשפט על כל נעלם, שגורם שנעלם, אם טוב שגילה לו אם רע, שאינה כותבה: ובביאור ברית עולם להחיד"א שם. הוסיף בשם ספר לב אריה שכתב בהקדמתו משם רז"ל שבזמן שבית המקדש קיים כשארם מקריב קרבן מתכפר לו וכשארם כותב בספר מה שלומד איזה חידוש הכתיבה זו עולה לו במקום קרבן.

ובזה פי' הרב הנ"ל את הכתוב זבח ומנחה לא חפצת וכו' עולה וחטאה לא שאלת אז אמרתי הנה באתי במגילת ספר כתוב עלי שיעלה במקום קרבן.

עוד עי"ש בשם ספר רבינו אפרים על התורה כתב יד פרשת כי תשא שכתב בשם רבי אליעזר מגרמיזא ז"ל שכל מי שמגלין לו רזי תורה מן השמים ואינו כותבו עתיד ליתן את הדין עכ"ל.

ועיין שפתי כהן למוה"ר מרדכי הכהן מגורי הארז"ל בהקדמת ספרו בזה"ל "ניתנה רשות למי שחננו ה' קצת דעה וחכמה ובינה לבאר ולפרש מה שקבלה נשמתו בסיני ואם לא יכתבם נראה לי שהוא נענש כמו הנביא שהוא כובש נבואתו שחייב מיתה.

ועיין בספר מחשבות חרוץ לר' צדוק הכהן אות טו שכתב שיש גם חיוב לפרסם כי שמא יש בדבריו איזה חידוש השייך לחלקו ולא נגלה לשום אדם והוא לכך נוצר לגלותו בעולם, ואם לא, ח"ו יצטרך להתגלגל.

עוד עיין בספר קהילות יעקב ז"ע שכתב בהקדמת ספרו בשם ספר תורת גיטין מאמר הקדמון שדבר טוב אחד בספר מציל על הספר כולו. עכ"ל.

לכן אולי ע"י הודעה והתנצלות הנ"ל אפשר כן לפרסם איזה חידושים גם לפחותים כמונו, ואנו תקווה שעכ"פ דבר טוב אחד יש גם בחיבור זה ויציל על הספר כולו.

ואע"פ שהרמב"ם מזהיר באגרות קדש מאמר קדוש ה' שלפני שדורש לרכים יהזור ד"פ אבל מה שכותב צריך לחזור אלף פעמים, מסתמא הכוונה להוראה למעשה ואע"פ שבדאי בדברי רבינו יש הוראה בקיום עצותיו ועניני השקפה למעשה, מסתמא בדרך לימוד מותר דאל"כ לא שבקת חי. ומסתמא גם הזהרת רבינו הנ"ל אפשר לפרש כך.

עכ"פ אם טעינו והזהרתם היא בכל עניין, אולי ראוי לכנות את הביאור חברותא, כי חברותא דרכו לומר גם את ספקותיו ולא רק דברים המבוררים כאחותו שאסורה.

עוד עניין חתימת שם המחבר היא סוגיא בפ"ע עיין ספר חסידים שם שחכמים ראשונים נמנעו כדי שלא להנות מהתורה ועיין שם סימן ח' שרשב"ג מ' הרוגי מלכות תלה בזה סיבת הריגתו עוד עי"ש סימן פד שמנכין לו מזכויותיו, אמנם יש מקשים א"כ מאי משמאלה עושר וכבוד. מאידך רובא דעלמא נהגו כן לציין שמם ונ"ל הטעם או שצויין ע"י תלמידיהם או שכל היחס לפירוש הוא כפי גדולת המחבר בחכמה ויר"ש לכן חששו שאם לא יצינו שמם לא ינהגו כובד ראש בדבריהם.

לעורך על חשיבות העיון בתורה של רבינו:

עיינ חיי מוהר"ן סימן שמו שאמר שפּוֹב לְקַבֵּעַ לְעַצְמוֹ שְׁנֵי שְׁעוּרִים לְלַמֵּד סְפָרֵי הַקְדוּשִׁים, שְׁעוּר אֶחָד פְּשוט לְלַמֵּד בְּמַהֲרָה הַרְבֵּה מְאֹד כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה שְׂגוּר בְּעַל-פֶּה, וְשְׁעוּר אֶחָד לְלַמֵּד בְּעֵינַיִן גְּדוּל. כִּי יֵשׁ עִמָּקוֹת גְּדוּל וְנִפְלָא בְּסְפָרָיו. וְעֵינַיִן בְּמָקוֹם אַחֵר מְזַה מְעַנְנֵן עֵצִים הָעִמָּקוֹת הַגְּדוּל שֵׁישׁ בְּתוֹרָתוֹ הַקְדוּשָׁה וְהַנּוֹרָאָה מְאֹד עַד אֵין סוּף וְאֵין תְּכֵלִית:

ועיין תורה קה תנינא שהעיון בתורתו מסוגל לבטל הרהורים רעים כי הם באים מהמדמה ועיין ככבי אור (חכמה ובינה אות לו) לבאר דברי רבינו בסוף תורה כה שצריך לקרא שם חדש ליצה"ר דהיינו מדמה. הטעם כי המדמה הוא מדרגה שמינית ביצה"ר שנתחדשה כנגד התורה של רבינו ולפ"ז דווקא תורת רבינו מסוגל ביותר להכניע ולתקן את המדמה.

ועיין ח"מ סימן תקכ"א - שרבינו אמר כבר נתתי לכם כח המדמה כשר וטוב וכו'.

ועיין ביאור הלכות (תורה נר אות ד) - שהכוונה בעיקר לתורה נד שבה המשיך לאנשיו ובעיקר למוהר"ן מדמה זך וברור. ועי"ש אות ו' שכל אחד כפי התכללותו בו ובתורתו כן יזכה. (וכיצד ההתכללות בתורתו עיין בסוף תורה פז תנינא מש"כ רבינו דהיינו לעיין באותו מאמר ולזכות להבין בו ולעשות עמו איזה עבודה עי"ש)

ועיין תורה ח' תנינא אות ז' שעיקר האמונה תלויה בברור המדמה ועי"ש אות ח' שע"כ צריך מאד לחפש ולבקש מאד צדיק כזה שיכול להמשיך מדמה מבורר לאנשיו.

עוד עיין תורה עב תנינא שע"י הסתכלות בצדיק והצדיק בו זוכין להתנוצצות המוחין ולשפלות (שרק היא תקום בתחית המתים) ולגדולה כפי מדרגת מוחו.

ועיין בפל"ח שם אות ב' וד' עפ"י לק"ה תפלין ו' כז שגם ע"י לימוד ספרו מתקיים כל זה עפ"י המבואר בתורה קצב שפניו ושכלו של הצדיק נמצא בספרו.

ועיין ככבי אור (שיחות וספורים אות מג) הובא בחכמה ותבונה (סימן ב' אות טז) - שרבינו שאל את רבי אהרן תלמידו שהיה הרב של ברסלב למה לא תקח את ספרי ותעיין בו היטב עד שיעלה על דעתך איזה קשיא ואח"כ תוסיף ותעיין בו עד שתבין ותדע את התירוץ שע"ז.

ידועים דברי רבינו שכינה בשם אפיקורס את אותם שאמרו שתורתו גבוהה מדאי. ונראה פשוט כוונתו בזה שאין אחד שלא יכול למצא תועלת בספרו. וא"א לומר שהכוונה שכל אחד יש כמה תורות שמתאימות לו שהרי לא אמר זאת על ספרו אלא על תורותיו קודם שנעשו לספר א"כ בכל תורה בלקומי מוהר"ן יכול כל אחד בכל מדרגת הבנה למצא איזה תועלת נצחית ואמנם לכאורה צריך לומר זאת גם על כל חלק מתורה אבל בזה צ"ע. עכ"פ לפ"ז צריך זהירות גדולה וכל אחד לבחון עצמו אולי ח"ו הוא מאותם אלה שמכונים בפי רבינו אפיקורס. מה שנקט לשון אפיקורס דהיינו כופר במציאות הנבואה ובנבואת משה (רמב"ם תשובה ג' ח'), נראה כוונתו כיון שאמר בתורה מז תנינא שאסור לומר תורה אלא אם יכול לומר באופן שכל אחד ישמע רק מה שצריך לו ולא יותר. נמצא שמי שסובר שרבינו אומר תורה גבוהה הוא מטיל פגם בצדיק.

ואם תקשה שרבי אברהם בן נחמן זצ"ל שהיה גאון ועמקן עצום אמר ככבי אור (ששון ושמחה יז) הלוואי שאבין ואדע עכ"פ עשרת אלפים שנה לאחר התחיה דבור אחד מדבריו הנוראים כפי שידע אותו אדמו"ר ז"ל עוד בזה העולם. וא"כ מה הטענה על אזובי הקיר כמונו. אבל אדרבה משם ראייה כי המשך דבריו שם שעל כל זה רבנו בעצמו הזהיר לכמה וכמה שישתדלו לחדש בתורתו כמבואר בתורה קה תנינא שאפילו אם לא יכוון לכוונתו זה טוב, ומובן מזה שהיו לו כמה כוונות בדבריו הנוראים שגם אנו נוכל לידע ולהבין בהם קצת וכו' עי"ש.

מי שיש לו קצת הרגשה בליקומי מוהר"ן רואה בחוש שהספר לא נכתב לגאונים, ולא ליודעי קבלה, ולא ליודעי כל התורה כולה, אלא לכל אדם כפשוטו ממש ורואים בחוש שאדם פשוט יכול להתעורר מהספר של רבינו יותר מגאונים גדולים.

ויש גאונים גדולים ואפילו כאלה שכותבים פירושים על הספר אעפ"כ רואים בחוש שאין להם את ההרגשה והמסר של רבינו שמקבל חסיד פשוט של רבינו, כי הספר הזה צריך רק ביטול לרבינו זה הכל, וכמובן כשיש ביטול אזי ככל שהוא בעל כשרון ויותר בקי בספרים גם מוצא בו יותר טעם ועומק.

חברותא

ללימוד עיון

בספה"ק

ליקוטי מוהר"ן

קמא

דף קיא.:

תורה קצד

דמות דיוקנו של החכם שחידש אלו הדיבורים, כי כפי דמותו דהיינו שכלו ונשמתו ופניו של החכם, כן נצטיירין האותיות בספר, כי אם היה להחכם דמות אחר היינו שכל ופנים ונשמה אחרת, היה מחדש ומצטייר אותיות אחרים בהספר, כפי השכל שהיה לו שהוא דמותו, נמצא שיש בכל ספר דמות דיוקנו של החכם : וכשוזכה לזכרון לזכור דברי החכם כמו שאמרם החכם. או על ידי מה שהוזר ק"א פעמים, שעל ידי זה זוכרו, אז כשאומר זה הדבר בשם החכם, נצטייר" לפניו דמות דיוקנו של החכם, והרי הוא כאלו אמרו החכם בעצמו, אך שיהיה הזכרון באמת בכח הזכרון, שאז נחקק בדעתו דמות דיוקנו ממש כנ"ל. וזה (אבות פ"ד [2]) הלומד ילד למה הוא דומה כו'. כי זה הלומד עם התלמיד הוא ממש ככותב בדיו על הנייר, ומצטייר אותיות שכלו שם, כן הוא מצטייר בדעת התלמיד, שכלו ודמותו ממש כנ"ל, אך שיש בהלימוד בחינות, היינו שיש בחינות הלומד ילד, היינו כשהתלמיד שומע הדבר מפי הרב ממש, ובעת שחידש הרב זה הדבר, שאז הוא בחינות ילד, כי החדשים נתהווים על ידי מה שמעלה את הנפשות בבחינות עיבור ומחדש אותם כמבואר לעיל (סי' יג). ונמצא שהוא בחינות ילד כאילו נולד היום, ואז דומה לדיו כתובה על נייר חדש, שנחקק ונצטייר שם היטב בלי טשטוש, היינו שאז יוכל להצטייר וליחקק בדעתו היטב ויוכל לזכרו. אבל הלומד זקן שאינו שומע מפי החכם בעצמו, או אפילו מפיו לאחר כך שלא בשעת החידוש, ואזי לא נתחדש נשמתו בבחי' עיבור כנ"ל, ואז הוא בחינות זקן כמו שהיה מקודם, ואז דומה לדיו כתובה על נייר מחוק, שהכתב מטושטש שם. כן החידוש שמחדש החכם אף שנכתב ונחקק בדעתו, עכ"ז לא נצטייר היטב שם, ויוכל לשכחו. וזה בחינות (ברכות נה:;) דיו לעבד להיות כרבו, לעבד דייקא. עבד, הוא מי שזוכר מה שמקבל מרבו על ידי שחזר ק"א פעמים כנ"ל, כמו שדרו"ל (הגיגה ט ע"ב) **עובד אלקים** [7] זה החוזר פרקו ק"א פעמים, ועל ידי הזכרון זוכה להיות כרבו, כי נודמן לו דמות דיוקנו של רבו, וכאלו רבו אמרו אז כנ"ל, כי נחקק ונצטייר היטב בדעתו פנים ודמות רבו כדיו כתובה על הנייר כנ"ל. וזה בחינות **דיו** לעבד כו', בחי' **דיו** כתובה כנ"ל (וכן מובא בזה"ק (תרומה קנ"ט.) ע"ש [1]) : כי מה שנצטייר דמותו אצל התלמיד הוא בחינות **דיו**, כי לא נצטייר אלא דמות דיוקנו. כי זה כלל שכל ההתלבשות שמתלבש דרגא בדרגא, אינו מתלבש אלא מדרגה" אחרונה שכדרגא העליונה, היינו בחי' רגליו של העליונה, והוא מדרגה הראשונה אצל דרגא התחתונה, וכמו"ש רז"ל [2] מה שעשתה חכמה עמרה לראשה עשתה ענוה עקב לסילוטא. וע"כ לא נצטייר אלא הדמות, והוא כמו דיו, שאף שנצטייר בו הצורה ממש והדמות כנ"ל, עכ"ז אינו רק ציור דמות, ואינו ממש הדבר בעצמו, כן הדיבור אף שבו נצטייר

הדמות, עכ"ז אינו אלא ציור ודמות, היינו מדרגה" התחתונה שלו, היינו דיבור. והבן : וזה בחי' (ירושלמי שקלים פ"ו [1]) אש שהורה על גבי אש לבנת, בחי' מוחין, בחינות **ינוזלים מן לבנון** [2] מן לבנוא דמוחא, (זוהר [2] פינחס ד' רל"ה ע"ב) וזה בחי' (ש"ה א) **שהורה אני ונאורה**, כי מזה שהוא שחור ושפל אצל העליון, היינו מדרגה" התחתונה שלו, הוא נאה ועליון אצל התחתון :

קצג [10] דע שהמחשבה יש לה תוקף גדול, ואם יחזק ויגבר [11] מחשבתו על איזה דבר שבעולם, ויכל לפעול שיהיה כך, ואפילו אם יחזק מחשבתו מאד שיהיה לו ממון, בוודאי יהיה לו, וכן בכל דבר [12]. רק שהמחשבה תהיה בביטול כל ההרגשות. והמחשבה תקיפה כ"כ, עד שאפשר למסור נפשו במחשבתו ממש, דהיינו שירגיש צער המיתה ממש, על ידי שיקבל על עצמו בדעתו שהוא מרוצה למסור נפשו על קידוש השם באיזה מיתה שתהיה. ואפשר לחזק ולגבר המחשבה כ"כ, עד שבשעה שמקבל במחשבתו שהוא מרוצה למסור נפשו למות על קידוש השם, אזי ירגיש צער המיתה ממש [13]. וזה שאמר ר"ע (ברכות סא:;) כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה מתי יבא לידי ואקיימו עכשיו וכו'. היינו שבשעת ק"ש שהי' ר"ע מקבל על עצמו ד' מיתות ב"ד [14], הי' מקבל על עצמו מסירת נפשו במחשבה הזקה ותקיפה כזו, עד שהי' מצטער ומרגיש ממש ייסורי המיתה ממש, כאלו סוקלין ושוּרפין אותו ממש בלי שום הפרש. וזה כל ימי הייתי מצטער מתי יבא וכו', היינו שממה ששערתיו וקבלתי בדעתי מתי יבא לידי ואקיימו למסור נפשי על קידוש השם, מזה לכד הייתי מצטער ומרגיש וסובל ייסורי המיתה ממש כנ"ל, עכשיו שבא לידי בפועל, ולא אקיימו, הלא תמיד הייתי סובל זה הצער ממש מהקבלה במחשבה לבד : וכשמחזק המחשבה במסירת נפש כ"כ כנ"ל, ויכל למות ממש מזה הצער כאילו היה מת מזו המיתה בפועל, כי אין הפרש בין המיתה בפועל להצער שמרגיש מהמיתה במחשבה כנ"ל. על כן צריך למנוע ולהרחיק עצמו לבלי לישראל שם בעת שמרגיש שקרוב שתצא נפשו, שלא ימות בלא עתו חס ושלום : **קצד** [15] **מי** שרוצה כבוד הוא שומה [16], כי למשל שר גדול שלח פקיד לעיר אחד מהעיירות שלו למקום רחוק, והפקיד הנ"ל לקח לעצמו שם כל הכבוד, כי הערלים לא ידעו שהוא עבד השר, וסברו שהוא בעצמו השר, וכשהיו צריכים אליו היו נופלים לפני רגליו, ונותנים לו כל הכבוד. והיו קוראים אותו עם כל הכינויים של כבוד השייכים להשר, פעם אחד בא השר בעצמו לשם ובא הפקיד לפניו, ושאל לו על עסקי המדינה, ומדוע אלו הערלים אינם עובדים עבודתם. וקרא לשומר אחד, ושאל אותו השר על עסק העיר, והערל השומר לא הכיר את השר רק את

תורה אור
מלאכי ג (יה) ושבתם
וראיתם בין צדיק לרשע בין
עבד אלהים לאשר לא עבדו:
ס
שיר השירים ד (טו) מען
גגים באר פים תיים ונגלים
מן לבנון:
שיר השירים א (ה) שחורה
אני ונאורה בגות ירושלים
פאגלי קדר פירעות שלמה:

10 צ"ע איך לנקד ב' בצרה או חיריק ובמנוקדים ניקדו בצרה - ויגבר וצ"ע מנין אולי צ"ל ויגבר. ועיין בקמן לחזק ולגבר ושם הוא בצרה וא"כ מסתמא גם כאן בצרה
11 עיין דעת הקדושה להרמב"ן סוף פרק ה' ועיין לעיל תורה סט [דף פו. ריש טור ב'] בעניין לאו דלא תתמודד ועיין שיהות הר"ן אות סב ואת ח'
12 עיין שער מאמרי רז"ל סנהדרין סוד בן העולם הבא ע"י מסירת נפש בפועל או בכת.
13 שער הכוונות דרוש ק"ש דרוש ו' במאר שזו הכוונה צריך כ"א לבין ב' דאחד.
14 מתוצו - כאילו
15 לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
16 עיין תורה רב
17 בתפארת נצט"ר
18 משנה כ'
19 מתוצו - כאלו
20 בתפארת לא ברור ונראה נשמתי, בדפוס"ר ותולד ומתולד - נשמתי
21 מלאכי ג' יח
22 מוהר"ן בתפארת
23 ברעיא מהימנא שם
24 מתולדו - מדריגה
25 עיין לעיל תורה קמח ושם נרשם המ"מ. בתרלד ציין כאן שיר השירים רבה פ"א
26 מתולדו - מדריגה
27 הלכה א והגרסא תורה שנתן לו הקב"ה למשה נתנה לו אש לבנה חרותה באש שחורה וכו' ועי"ש סוטה פ"ח הל' ג' עורה אש לבנה וכו' וכעין זה בדברים רבה ג יב וגרסת רבינו עיין אדרא רבה בזה נשא דף קלב. וכעין זה במדרש תהלים מזמור צ'
28 שיר השירים ד' טו
29 רע"מ
30 מתולדו - מדריגה
31 לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו

קיא:

ליקוטי

קצד צה צו צה צט ר רא רב רג רד

מוהר"ן

תורה אור

תהלים נא (יז) אָדְנִי שַׁפְתֵי תַפְתַּח וּפִי יִגִּיד תְּהִלָּתְךָ: תורה קצה תהלים ד (ב) בְּקִרְיָא עֲנִי אֲלֹהֵי צְדָקָי בְּצִרְתִּי הִרְבֵּה לִי תַנְיִן וְשָׁמַע תַּפְלִיתִי: תורה קצו משלי כב (כג) כִּי יִהְיֶה יָרִיב רִיבִים יִקְבַּע אֶת קַבְעֵיהֶם נַפְשׁ:

תורה קצז

במדבר בהעלתך יב (א) וְתִדְבֵר מִרְגְּבֵי וְאֶהְרֵן בְּמִשְׁחַ עַל אֹדוֹת הָאִשָּׁה הַכַּסִּית אֶשְׁרֵי לְקַח כִּי אִשָּׁה כְּשֵׁית לְקַח: (ג) וְהָאִישׁ מִשָּׁה עֲנִי עֲנִי מֵאֵל מִכָּל הַיָּמִים אֶשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה: תורה קצה שמות בשלח יד (טו) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה מִה תַּצְעֵק אֵלַי דְּבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִשְׁעוּ:

תורה קצט

תהלים קיט (קג) מִה נִקְלָצוּ לְחַכֵּי אֲנָתְךָ מִדְּבַשׁ לֶפֶי: תורה רא

איכה ב (ו) וְנָח אֲדֹנָי מִנִּזְנוֹן נָאֵר מִקְדָּשׁוֹ הַסְּגִיר בְּנֵי אוֹיֵב חֹמֹת אֲרָמְנוֹתַי קֹל תַּנְנִן בְּבֵית יְהוָה כִּיֹּם מוֹדַע: משלי י (ב) לֹא יוֹעִילֶנּוּ אוֹצְרוֹת רָשָׁע וּבְרָקָה תִּצְלֵל מִקְּוֹת:

תהלים קיב (ט) פִּזֹּר נֶתֶן לְאֲבִיוֹנִים צְדָקָתוֹ עֲמֶדֶת לְעַד קְרָנוֹ מִרֹם בְּקִבּוֹד: תורה רג

אסתר ב (יא) וּבְכֹל יוֹם יוֹם מִדְּבָרֵי מַתְּלַחַף לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ בֵּית הַנְּשִׁים לְדַעַת אֶת שְׁלוֹם אֶסְתֵּר וְמֵה יַעֲשֶׂה בָּהּ:

הפקיד. ותיכף נפל לרגלי הפקיד, וחלק לו כל הכבוד השייך להושר, והשיב לו על עסק שאלתו, אזי נתהפכו פני הפקיד כשולי קדירה [א], ונתבייש מאד, כי אין בזיון גדול מזה, שבעיני השר נותנים לו כבוד הזה. כמו כן עיקר הכבוד הוא רק מהדיבור, כי אבר מהאדם כגון יד אינה יכולה לחלוק לו כבוד, כי גם אינו ניכר בהיד בעצמה תכנית האדם, וכן אפי' פני האדם אינו מיוחד להאדם בעצמו, כי נמצא גם היה שיש לה פני אדם כגון קוף, ואין זה גדר האדם, ועל כן אינו מקבל כבוד כי אם מהדיבור, שבזה מובדל האדם מחי. ועל כן מאחר שעיקר הכבוד הוא בהדיבור, והדיבור הוא היכול המלך [ב], כי היכול גימ' אדני בחי' הדיבור, כמ"ש (תהלים נא) אֲדָר שַׁפְתֵי תַפְתַּח (ע' תיקון יח [ג]) א"כ רוצה לקבל כבוד בהיכל המלך, ואין בזיון גדול מזה, כידוע בחוש, שבוודאי יתבייש העבד מאד כשיחלקו לו כבוד גדול לפני המלך, כנ"ל במשל הנ"ל :

קצה [ד] (תהלים ד) **בצר הרחבת לי**, היינו שגם אפילו בהצרה בעצמה, השם יתברך מרחיב לנו. כי אם יסתכל האדם על הסדי ה', יראה, שאפילו בעת שהשם יתברך מיצר לו, גם בהצרה בעצמה, השם יתברך מרחיב לו, ומגדיל הסדו עמו. וזה **בצר הרחבת לי**, היינו אפילו בתוך הצרה בעצמה, נתת לי הרחבה בתוכה, מלבד מה שאנו מצפים שהשם יתברך יושיעני בקרבי מכל הצרות, וייטבי עמנו מאד, אך אפילו גם בהצרה בעצמה מרחיב לנו [ה]:

קצו [ו] (אבות פ"ב [ו]) **וכשאתה מתפלל אל יתעש** תפלתך קבע אלא רחמים ותחנונים וכו'. כי אסור לאדם לעמוד עצמו על שום דבר, היינו שאסור להתעקש בתפלתו שהקדוש ברוך הוא יעשה לו דווקא את בקשתו, כי זה הוא כמו לוקח דבר בחזקה, בגזילה. רק צריך להתפלל ולהתחנן לפני השם יתברך ברחמים ותחנונים, אם יתן הש"י יתן, ואם לאו לאו, כמוכא במ"א (פ'). וזה אל תעש" תפלתך קבע, מלשון גזילה, כמו שכתוב (משלי כב) **וקבע את קובעייהם נפש**. היינו שכל מה שהוא מבקש, הן פרנסה או בנים או שאר צרכים, אסור להתעקש ולעמוד עצמו בתפלתו, שדווקא יעשה הקדוש ברוך הוא את תפלתו, כי זה הוא תפלת קבע שלוקח הדבר בחזקה בגזילה, רק יתפלל רחמים ותחנונים כנ"ל :

קצז [ז] **דע** שלשון הרע של העולם מוזיק ופוגם את העניות^א, שעל ידי לשון הרע שהעולם מדברים, על ידי הפגם הזה, א"א להצדיקים להיות עניים, כי פגם לה"ר מפריד בין ענוה לחכמה, ועל ידי זה, נפגם הענווה, וא"א להיות עניו, ואפילו אם יהיה עניו הוא בלא חכמה, וזה ידוע שענווה בלא חכמה אינה כלום, כי בוודאי אין זה מעלת הענווה, להראות עצמו ככפיפת ראש בדרך שמות כאלו הוא עניו, כי זה ענווה פסולה [ח], ועיקר הענווה" כשהיא בחכמה, ועל ידי פגם לה"ר, נעשה פירוד בין ענווה לחכמה, ועי"ז א"א להיות עניו, וזה היה מעלת משרע"ה, ששבחה התורה אותו, שהיה כ"כ גדול

במעלת הענוה, עד שאפילו לה"ר לא הזיק לענוונותו, וז"ש (במדבר יב) **ותדבר בו במשה בו**. נמצא שהיה פגם לה"ר בעולם, אעפ"כ, [ט] **והאיש משה ענו מאד**, כי היה במעלה גדולה כ"כ בענווה, שאפי' פגם לה"ר, לא הזיק לו לענווה שלו [י]:

קצח [י] **כשאתה צועק להש"י**, אומרים לו ליסע [יא], כמ"ש (שמו' י"ד) **מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו** [יב]:

קצט [יג] **דע** שיש המתקה להנצל מעונש של אלמן, שלא תמות אשתו חי', והוא, על ידי שמרגישין טעם מתיקות בהתורה, על ידי זה ניצולין מזה העונש, לכלי להיות אלמן חי', וזה כדאותיות **אלמן ר"ת מזה נמצויה לחכי אמרתך** (תהלים קיט) שעל ידי שמרגישין מתיקות בהתורה כניצולין מהעונש הזה, וגם הכתוב [יד] **מסיים מדבש לפי**, שעל ידי זה המתיקות שמרגישין בהתורה ממתקין הדין של מיתת אשתו חי' כי **דבש בגימ' אשה** כמוכא בכתבים [טז]:

ר [טז] **המעם** שהצדיקים שבזמן הזה הם עשירים, ובזמנים הקודמים היו רובם עניים ואביונים, זה מרומז במשנה (אבות פ"ד [ז]) **כל המקיים את התורה מעוני סופו לקיימה מעושר**, והצדיקים שבזמן הזה הם הם הצדיקים שהיו בזמנים הקודמים בסוד הגלגול, וכבר קיימו התורה מעוני, על כן זוכים עתה לקיימה מעושר :

רא [טז] **מרומז** בתרגום איכה ל' (ב) שכפסח צועקין בהתפילה כמוכא על פסוק **קול נתנו בבית ה' כיום מועד**, כקל עמא דמצלין בהגא דפסחא, עיין שם בתרגום :

(משלי י [ז]) **צדקה תציל למוות ראשי תיבות מצ"ת :** **סגולה** להולי נופל ר"ל. לפור צדקה, (תהלים קיב) **פזר נתן לאביונים ראשי תיבות נפ"ל** [יז]:

רב [יז] **כל** מי ששכלו קטן ביותר, צריך לחלוק לו כבוד ביותר, כי כל מה ששכלו יותר קטן, הוא יותר הפזן בכבוד, וכמו שאנו רואים בחוש, שהנשים מקפידין מאד על כבודם, ורוצים מאד את הכבוד, וזה מחמת, שהנשים דעתן קלה [יח] וקטנה מאד :

רג [יח] **מסיפורי** דברים של הנשים יכולים לידע מעמד השכינה איך היא אוחות כעת, וזה שכתוב אצל מרדכי (אסתר ב) **שהיה מתחלף לפני חצר בית הנשים לדעת את שלום אסתר**, ואסתר היא השכינה [יט], כי מרדכי היה משיג זאת, לידע שלום השכינה מחצר בית הנשים ע"י סיפורי דבריהם :

רד [כ] **מעלת** הצדקה ידוע, בפרט כשנותנין לת"ח כמוכא [כ] שהמעוה שנותנין לת"ח הוא בחי' תמכי אורייתא [כא], אבל באמת זה המעוה שנותנין לתלמיד חכם הוא בחי' תורה ממש [כב], ואין עבירה יכול לכבות זה המעוה שנותנין

א הביטוי הזה שבת ל. ומו"ק ט. ומגילה יא. ופירושו שנעשו שחורים. וז"ע שכל מקום ע"י בוסה נעשו אלומוים. ועיין נהי יט וטובה ל: ותולין מ: אלום שמור הוא אלף שלמה. וז"ע כי בצוטה גדולה חז"ל סומקא ואלתי חיוולא. עול ל"ע כי שחמות הפנים נמואל כחולה כג שהא מחמת עצלות והסכון ממילי וחוסר הסתפקות

ב בתרלד - קיף

ג שיחות הר"ן קה

ד רף לב.

ה לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו

ו גם בדפורי - תולדו - יושיעני בקרב, ומתורלו - יושיענו בקרב

ז גם בדפורי - תולדו - וייטבו, ומתורלו - וייטיב

ח עיין עלים לתרופה מכתב קי (או קיז) ד"ה וכבר נחקר אצלי ומכתב קסה (או קעג) ד"ה והנה כוננת לדעתי

ט לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו

י משנה יב

יא גם בדפורי - תולדו - תעש, ומתורלו - (וצ"ע כי במשנה כתוב תעש)

ב צמון, ולשכה בצרתך, כדי שיבואו לעולם המחשבה, למעלה מהזמן ע"ש.

ג לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו

ד בתורלו - אוחיות

ה בתורלו - נמצוי (בתקפא ברג' ו' מחוק ונשאר נוקדה ונראה נמלצ')
ו גם בדפורי - תולדו - ניצולו, ומתורלו - ניצולין

ז הע"ל

ח מאורי אור ערך דבש. ספר דבש לפי להחיר"א מערכת ד אות א. קהלת יקב ערך דבש אות ג

ט לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו

י משנה ט'

יא לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו

יב כך כתוב בתקפא ותולדו והכונה שרבינו כתב איכה ומהור"ת ציין לפרק ב, ומתורלו - (איכה ב)

יג פסוק ב' ומשלי יא ד'

יד עיין שיש"ק ח"ב אות תקפה

יה לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו

יז שבת לג: קדושין פ: תנחומא וירא כב, וזהר ויקהל רית. שלח קע.

יז לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו

יח עיין חיי מוהר"ן סימן תקסג. גם עיין אסתר ה' א' ותלבש אסתר מלכות ועיין מגילה יד: שלבשה רוח"ק ועיין זוהר שלח דף קסט: והקת דף קפג: ועין חיים שערי מו פ"ו מ"ח ופרי עין חיים פורים פ"ו ור"ה פ"ג

יט לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו

כ וזהר מצרע נג: ע"ה"פ ותומכיח מאושר (משלי ג)

כא עיין תורה ב תנינא אות ג'

כב פ"י אנשים שתומכים בלומדי תורה עיין לעיל תורה לד אות ו [דף מה:]: ושם ציין בתרלו להקדמת הוהר דף ח.

כג עיין לקמן תורה רפ [דף קכא:] ישכר וזבולון שרים ע"ש ועיין מנורת המאור פ"ב אות רנד

מאמר מי שרוצה כבוד הוא שוטה

מספה"ק ליקוטי מוהר"ן

זמן ומקום אמירת התורה
לא ידוע

פתיחה

רבנו מבאר כמה שטות היא תאוות הכבוד, כי בדרך כלל משיגים אותה ע"י דבור, והדבור הוא כח אלקי שבאדם, שנפח בו ה' מעצמו, לכן נקרא הדבור היכל ה', נמצא שהמבקש כבוד ע"י כשרון הדבור, הוא בתוך היכל המלך, לעיני המלך, מבקש לעצמו את כבוד המלך, ע"י כח הדבור שניתן לו כדי לכבד את המלך, ואין בזיון גדול מזה.

ליקוטי הלכות

אין

שיחות השייך לתורה זו

אין

הקדמה

בכמה תורות מדבר רבנו מתאוות הכבוד, שהיא סכנה (בתורה קל"א וס"ז), והרוצה כבוד הוא נצרך לבריות (בתורה ס"ו), ושעיקר התשובה היא למעט כבוד עצמו ולהרבות כבוד שמים (בתורה ו' וי"א), והמקבל כבוד אוכל משכרו של עוה"ב (בתורה רל"ו), וכאן מבאר שתאוות כבוד היא שטות וסופה בזיון שאין דומה לו.

תורה צדק/ב – מי שרוצה כבוד הוא שוטה!!! כך פותח רבנו את התורה, ומסתמא כוונתו לכל אחד, אבל נראה שעיקר הכוונה כדרכו בכמה תורות ושיחות, לרמוז למפורסמים של שקר, שבכישרון הדבור שלהם רוצים להרבות בכבוד עצמם, ומגלה להם רבנו שלמעלה בעולם האמת, הם מבוזים מאד, וכשיגיעו בעצמם לעולם האמת, יהיה צער בושה גדול מאד יותר מייסורי הגיהנם (כמבואר בסוף תורה כב) וראה תורה רלו שגם שחר עולם הבא שלהם יהיה מועט כי כבר קבלוהו בעולם הזה ע"י הכבוד שכבדו את עצמם. ועיין תורה קלא כמה סכנה לקבל כבוד, כי אם לא יקבל אותו כראוי רק לכבוד שמים יוכל לגרום מיתה. ע"כ. ק"ו מי שמבקש כבוד לעצמו.

ואפשר שכוונת רבנו גם לחזונים שבקולם היפה לא מתכוונים לשם שמים לקיים כבוד את ה' מהונך (עיין תורה כו אות ו'), אלא כדי למצא חן בעיני בני אדם ועושים זאת בדבורי התפלה שהם היכל ה', ובבית הכנסת שהם מקדש מעט, נמצא לוקחים לעצמם כבוד המלך לעיני המלך.

הטעם שתאוות הכבוד היא שטות מבאר רבנו בשני ביאורים, אחד כיון שהדרך העיקרית להרבות בכבוד עצמו היא ע"י כשרון הדבור, וכל דבור הוא בחי' היכל ה', נמצא כשאדם משתדל לקבל כבוד ע"י דבורו הוא כמו עבד המלך המבקש כבוד לעצמו בהיכל המלך לעיני המלך.

טעם שני שאינו מפורש אבל נראה שרמוז במשל שמספר רבנו על שר ששלח עבדו להיות פקיד בעיירה רחוקה, לשמור שכל בני העיר לא יתעצלו בעבודת המלך, והפקיד הראה עצמו לאנשי העיר שהוא בעצמו שר המלך, וכולם כבדוהו בכבוד מלכים, וכשהגיע השר, לא הכירוהו ולא כבדוהו כלל אלא רק את הפקיד כיבדו מאד לעיני השר, ואין בזיון גדול מזה. לא מבואר במשל מה היתה עבודת המלך, אבל ממה שמבאר רבנו שעיקר הכבוד שאדם חולק לעצמו זה ע"י כשרון הדבור, כיון שהוא עיקר מותר האדם מן הבהמה, ומבאר שהפקיד לקח לעצמו מה שהיה ראוי למלך, נשמע שעבודת המלך היתה להמליך אותו ולפרסם כבודו ולשבחו תמיד. ואת השבח הראוי למלך לקח הפקיד לעצמו.

נמצא שאדם שמשתדל להרבות כבוד עצמו ע"י כשרון הדבור שלו, הוא לוקח את כח הדבור שניתן לאדם כדי לכבד להלל ולשבח את הקב"ה, שהרי כח הדבור ניתן לאדם מיד בבריאתו כשעדיין היה אדם יחיד בעולם/י,

טו ער יד תמוז השפב ירושלים

² הדבור נקרא צדק כמ"ש צדק תדברון (תורה לח אות ד) והוא שם המלכות פה כשהיא עניה ודלה וכמבואר כאן ששוטה העני בדעת מבקש כבוד זה בדרך כלל ע"י הדבור.

³ כי האדם נברא כמדבר, אחר שנבראו דומם צומח וחי, ולא נתחדש בו אלא דיבור. וכמו שמתרגם אונקלוס ע"פ (בראשית ב' ז) "ויהי האדם לנפש חיה" והוא בראשית בראשית וכו'. נמצא לפי הנ"ל שכל

כמ"ש/ו' ו"ויצַר יְדוֹד אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עֶפְרָן מִן הָאֲדָמָה וַיִּפַּח בְּאִפּוֹ נְשָׁמַת חַיִּים וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה" והתרגום על "לנפש חיה" הוא לרוח ממללא, וכתב שם הרמב"ן כי הנופח באפי אחר מנשמתו יתן בו. נמצא שכח הדבור הוא כח אלוקי באדם, חלק הנפש שיוצא בדיבור כמ"ש נפשי יצאה בדברו/ו'. ואת כח הדבור הזה שקיבל כדי לכבד אותו ית' בדבורי הלל ושבח, לוקח האדם כדי לחלוק לעצמו כבוד מלכים. נמצא שיש בזה שני ביזיונות אחד שמועל בכח הדבור שקיבל, ועוד שעושה זאת לעיני המלך כי כח הדבור הוא אלוקות בחי' היכל המלך נמצא שעושה זאת לעיני המלך.

קושיות

א. מי שרוצה כבוד הוא שוטה צ"ע לכאורה לפי ההסבר של רבנו הוא לא רק שוטה אלא קרוב לרשע. שהרי לבד מהשטות שלא שם לב שמבקש את כבוד המלך לעיני המלך, אבל הרי נמצא גם גוזל לעצמו את הכבוד המלך?

ב. צ"ע מה הוא הנמשל? האם יש לדייק מהפסוק "אדנ- שפתי תפתח" שמדובר בחון שליח צבור שמתכוון שיכבדוהו על קולו וחזנותו היפה, וכבר ביאר בתורה ג'ו' שהחונים שוטים. נ"ל כיון שמדבר מדבור דייקא ואילו בחזנות העיקר הוא הניגון, לכן יותר נראה שרומז לדרשן מוצלח שאומר דרשות יפות כדי לקבל כבוד. אבל אפשר שגם לחזנים התכוון רבנו, שבמקום לקיים "כבד את ה' מהונך"ו' הם מכבדים עצמם בדבורי תפלה שהם היכל ה' ובבית כנסת שהוא מקדש מעט דהיינו לעיני המלך.

ג. עיקר הכבוד הוא רק מהדבור - צ"ע הרי מפורש במשל שהשוטר נפל לרגלי הפקיד, לבד ממה ששיבח אותו, נמצא שגם בהשתחויה אפשר לכבד, ולא רק בדבור. וגם לסמן לפלוני לעלות שישי בקריאת התורה אפשר בלא דבור. נראה דלא קשה כי אין הכוונה רק לכבוד שמכבד משהו אחר, אלא לכבוד שעיקרו לכבוד שמים, והאדם לוקח לעצמו, וזה בעיקר ע"י דבור.

ד. עיקר הכבוד הוא רק מהדבור - צ"ע הרי הנביא אומר (ירמיהו ט כב)ו' אֶל יְתֵהָלֵל חָכֵם בְּחֻמָּתוֹ וְכוּ' הַגְּבוּר בְּגִבּוֹרָתוֹ וְכוּ' עֲשִׂיר בְּעֶשְׂרוֹ: ונמצא שאדם חולק לעצמו כבוד לא רק בדבור. וכן בסוטה דף יו'ו' שמשון בכחו, שאול בצווארו, אבשלום בשערו, צדקיה בעיניו, אסא ברגליו, מפורש שאדם חולק לעצמו כבוד לא רק בדבור, גם ראה במעשה מבעל תפלה שכל כיתה בחרה לה מלך בגלל איזה מעלה שהיתה בו ורק אחת מהן היתה מעלת הדבור. ומה כוונת רבנו שרק בדבור ניכר גדר אדם, לכן רק בזה אדם חולק כבוד. נראה כנ"ל שהם דברים שאפשר לקחת בהם כבוד אבל לא לכבד בהם את הקב"ה. ורק בדבור יש את שניהם, ועוד כי עיקר השטות הוא שלא שם לב לביזיון הגדול שמבקש לעצמו כבוד בהיכל המלך וזה נעשה בדבור דייקא כי הדבור הוא היכל ה'.

ה. יד אינה יכולה לחלוק כבוד, כי לא ניכר בה תבנית אדם. צ"ע משמע שאם רק לאדם היתה יד ולא לשום בעל חי אחר, אזי אדם היה מכבד את ה' בעיקר בידו. וצ"ע כיצד אפשר ביד המיוחדת לאדם לכבד, יותר מהיד שלנו שיש אותה גם לבעל חי. הרי גם בדבור שהוא גדר אדם זה לא מספיק אלא ע"י שמדבר

החדוש באדם הוא כח הדבור שבו, אם נברא יחיד למי ידבר? אלא מבואר שעיקר גדר אדם ומהותו, היא שנברא להיות מדבר להשי'. וכן אותיות המילוי של אדם הן אותיות מתפלל, כך-א-לף ד-לת מ-ם. וכן אמרו בגמרא בבא קמא דף ג: רב אמר מבעה זה אדם, דכתיב (ישעיה כא יב) "אמר שומר אתא בקר וגם לילה אם תבעיון בעיו. בעיו הוא לשון ארמי לתבקשו, נמצא שמבעה פירושו מבקש, שהוא תואר לאדם בלבד. פשט הפסוק שם הוא שהנביא אומר לישראל שהגיע הגאולה שהיא בקר לצדיקים ולילה לרשעים, אם תשובו בתשובה ותבקשו בקשו. כל הנ"ל שמעתי מהריצ"ח כמה פעמים (נה 11)

¹ בראשית פרק ב (ז) וַיִּצַר יְדוֹד אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עֶפְרָן מִן הָאֲדָמָה וַיִּפַּח בְּאִפּוֹ נְשָׁמַת חַיִּים וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה:

תרגום אונקלוס (ז) וברא יי אלהים ית אדם עפרא מן אדמתא ונפח באנפוהי נשמתא דחיי והות באדם לרוח ממללא:

רמב"ן (ז) ויפח באפיו נשמת חיים ירמוז לנו הכתוב הזה מעלת הנפש יסודה וסודה, כי הזכיר בה שם מלא, ואמר כי הוא נפח באפיו נשמת חיים, להודיע כי לא באה בו מן היסודות כאשר רמז בנפש התנועה (לעיל א כ), גם לא בהשתלשלות מן השכלים הנבדלים, אבל היא רוח השם הגדול, מפיו דעת ותבונה, כי הנופח באפי אחר מנשמתו יתן בו וזהו שנאמר (איוב לב ח) ונשמת שדי תבינם:

² וראה ערבי נחל ויקהל שמבאר שבכל דבור יוצא חלק נפשו ומיד מקבל נפש חדשה אם דיבר טוב מקבל חלק נפש חדש מחבל קדוש ואם דיבר רע מחבל טמא.

¹ עיין תורה ג' - ובשביל זה מרגלא פפומא דאינשי עכשו לומר, שהחזנים הם שוטים, ואינם בני דעה פי עכשו מלכות דקדשה בגלות ועל פן הנגינה שהיא נמשכת מאתר דנביאים מבחינת מחיזי ודעת דמלכות דקדשה, ועכשו שהמלכות בגלות, ועל פן הנגינה נפגמת.

¹ עיין תורה כז אות ו' - וזהו פרוש (משלי כ"ט): "רעה זונות יאבד הון", "הון זה בחינת קול, כמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה: 'כבד את ה' מהונך אל תקרי מהונך אלא מהונך'. (פמוכא בבאה"ט סימן נ"ג בשם הפסיקתא, וכן ברש"י משלי ג' בהג"ה שם. ולשון הפסיקתא אלא מחונך וכו') אם נתן לך קול ערב וכו'). וכשפוגם בברית, נפגם קולו.

² ירמיהו פרק ט (כב) כה אָמַר יְדוֹד אֶל יְתֵהָלֵל חָכֵם בְּחֻמָּתוֹ וְאֶל יְתֵהָלֵל הַגְּבוּר בְּגִבּוֹרָתוֹ אֶל יְתֵהָלֵל עֲשִׂיר בְּעֶשְׂרוֹ: (כג) פִּי אִם בּוֹאֵת יְתֵהָלֵל הַמֵּתֵהָלֵל הַשֶּׁכֶל וַיְדַע אוֹתִי כִּי אֲנִי יְדוֹד עֲשֵׂה חֶסֶד מִשְׁפָּט וַיְצַדֵּק בְּאָרֶץ כִּי בָאֵלָה חֲפִצְתִּי נְאֻם יְדוֹד:

³ סוטה דף י. תנו רבנן חמשה נבראו מעין דוגמא של מעלה וכולן לקו בהן שמשון בכחו שאול בצווארו אבשלום בשערו צדקיה בעיניו אסא ברגליו. ראה תנחומא ואתחנן א' ובפדר"א נג שהיו כל אחד בעניין שלו שלימים כמו אדם הראשון יציר כפיו של הקב"ה.

דבורים המיוחדים לו מה שלא כל אדם יכול, ועי"ז מבקש כבוד. ועוד שע"י היד אין זה בהיכל המלך שהוא הדבור דווקא? נ"ל כוונת רבנו שכל מעלה שיש באדם יותר מבעל חי, הוא קיבל אותה כי תפקידו להמליך את הקב"ה בעולם ועל עצמו, וזה א"א לעשות ביד ולא בפנים אלא בדבור. נמצא שרק בדבור אדם לוקח את המעלה המיוחדת לאדם שניתנה לו כדי לשבח את המלך ובה מבקש שיכבדו אותו.

- ו. עיקר הכבוד הוא רק מהדבור – צ"ע עיקר המלכת ה' וקיום רצונו דיינו כבוד זה בקיום המצוות, והם לאו דווקא בדבור? וגם בקיום המצוות אדם יכול לכוון לכבוד עצמו, נמצא מבקש כבוד עצמו בדבר שנועד לכבד את הקב"ה. ואולי כי בדיבור יש עוד בזיון זה היכל ה' ומבקש כבוד לעיני המלך.
- ז. עיקר הכבוד הוא רק מהדבור – צ"ע גם כתיבה יכול רק אדם. ועוד גם אילם יכול שיהיו לו חסידים ע"י שמראה עצמו קדוש, ונראה כנ"ל שאין כאן את העניין שהמעלה שקיבל האדם יותר מחיה כדי לכבד בו את הקב"ה, דייקא אותה לוקח לעצמו. וגם אין כאן את הבזיון בהיכל המלך ממש שזה הדבור דייקא. אמנם יש צדיקים שגונזים את חדושיהם כיון שמרגישים שהתערב בהם שלא לשמה. (כמו ששמעתי על הבבא סאלי)
- ח. צ"ע מדוע דווקא בהיכל המלך הוא בזיון גדול כל כך הרי מלא כל הארץ כבודו ובכל מקום שאדם חולק לעצמו כבוד שמגיע להקב"ה, אין בזיון גדול מזה, וכל שכן בארץ ישראל שעניי ה' בה תמיד? ראה בהתפלה של מוהרנ"ת כאן¹, שמדבר גם על היכל וגם על מלא כל הארץ וכו', ונראה רוצה לומר שהם תרתי לרעותא.
- ט. במשל מדבר משר ופקיד וצ"ע הרי פשוט שמדובר בעבד ומלך וכמו שכתב בסוף התורה ומה כיוון לרמוז בשר ופקיד? אולי לומר שהעבד הופקד להיות דואג שכל ישראל יהיו משבחים את המלך הכי נמי מנהיג בישראל זה תפקידו² ואם לוקח לעצמו כבוד אין בזיון גדול מזה.
- י. במשל מספר שפעם אחת בא השר לעיר ואז היה בזיון גדול לפקיד – וצ"ע מה הנמשל אם הככונה אחר הפטירה הרי זה מעשה שהיה, ולא כמו במשל שזה בחיי הפקיד. ועוד שהנמשל הוא דבור שהוא היכל ה', ולפ"ז זה בכל דבור, ולא פעם אחת. ועוד שבמשל השר בא לעיר ואם הנמשל לאחרי הפטירה זה להפך הפקיד חוזר לשר.
- יא. צ"ע מדוע דווקא הרוצה כבוד הוא שוטה יותר מכל בעל תאוה אחרת? כגון אכילה וממון וניאוף, שהרי קיבל אוכל וממון ואשה כדי להחזיר אותם בגילוי כבוד שמים, וכן כל פרט בבריאה, דכתיב ביה "לכבודי בראתיו וכו'", ואותם בעצמם לוקח ומשתמש לתאוותו, ובודאי הבזיון לעתיד לבוא יהיה גדול מאד.
- יב. צ"ע מדוע במשל מדבר מערלים דווקא הרי המשל הזה יכול להיות גם אצל יהודים נימולים. צ"ע אולי בדוחק לפירוש שרבנו דיבר על חזנים ועפ"י תורה זו את ו' שכל מי שפוגם בהונו, וכגון כאן שמשמש בו לכבוד עצמו זה פגם הברית לכן כינה רבנו את בני העיר שכבדו את הפקיד במקום את השר ערלים. אבל צ"ע הרי עכ"פ לא כבדו את עצמם.
- יג. במשל כשקיבל הפקיד כבוד השר לעיני השר נהפכו פניו כשולי קדירה, דהיינו נעשו שחורים. וצ"ע הרי הבושה היא הלבנת פנים דייקא, כמו שלומדים מיהודה ותמר שמוטב להשרף מלהלבין פני חברו ברבים. ואין לחלק בין בושה שמבזים אותו אחרים, לבושה שמרגיש בעצמו כשמתגלה חרפתו, שהרי ביהודה התגלתה חרפתו ואדרבה תמר לא ביזתה אותו.

עד כאן ההקדמה

*

תורה קצד [יב]

מי שרוצה כבוד הוא שוטה, [יב]¹ כי הדבור הוא היכל המלך, נמצא שאם היה לו דעת, היה יודע שהוא בבית המלך, ולעיני המלך הוא מבקש לעצמו את כבוד המלך, ואין בזיון גדול מזה. ועוד כי גדר שוטה/טו

¹ תפילה סימן קלב על תורה זו – ותהי' עמי תמיד, ותתן לי חכמה בינה ודעת אמתית ואזכה לדעת גדלתך ורוממותך וממשלתך אשר מלא כל הארץ כבודך, ובכל דבור ודבור מלכש כבוד מלכותך כי הדבור הוא היכל המלך.

² כמבואר בתורה ח' תנינא אות ח' שכל מנהיג בישראל אפילו של שקר הוא בחי' איש אשר רוח בו דהיינו שיש בו רוח הנהגה שהוא כח להנהיג את החסידו כרצונו.

³ לא ידוע מתי הוכן נאמרה תורה זו

⁴ עין תורה רב

⁵ שוטה – צ"ע מדוע בחר שכיניו שוטה דווקא? ולא טיפש או חסר דעת או דעת קלה או אויל או פתי או כסיל. וצ"ע לכאורה פשוט שאינו דומה השוטה הזה, לשוטה שמבואר בחגיגה ג: שפטור מהמצוות ומעונש ואין תוקף לקנינו וממכרו. (סימניו שם שיצא יחידי בלילה חוץ לישוב, ולן בבית קברות (ששם דירתו) ומקרע כסותו ללא סיבה ניכרת. ואע"פ ששם בדף ד. מבואר שעיקר הסימן של שוטה הוא

שמאבד (משחית) מה שנותנים לו, והנה הוא דומה לזה כי קיבל מעלה יתירה של כח דבור נפלא לשבח בו את הקב"ה ולהרבות כבוד שמים, והוא מאבד/טו את המעלה הזו, כדי לחלוק לעצמו כבוד/טז, כי למשל שר גדול/טז שלח פקיד לעיר אחד מהעירות שלו למקום רחוק/טז (רמז שהקב"ה שלח נשמה חלק אלוך לעולם הזה והפקיד אותה להיות מגלה מלכותו ומרבה בכבודו), והפקיד הנ"ל לקח לעצמו שם כל הכבוד, כי כי הציג את עצמו כאילו הוא השר, והערלים/טז ואנשי העיר לא ידעו שהוא עבד השר, וסברו שהוא בעצמו השר, וכשהיו צריכים אליו היו נופלים לפני רגליו, ונותנים לו כל הכבוד. והיו קוראים אותו עם כל הכינויים של כבוד השייכים להשר, פעם אחד/כא בא השר בעצמו לשם ובא הפקיד דהיינו עבד השר הנ"ל לפניו, ושאל לו השר את העבד על עסקי המדינה, ומדוע אלו הערלים אינם עובדים עבודתם לעסוק בשבחים וגילוי כבוד המלך. וקרא השר לשוטר אחד, ושאל אותו השר על עסק העיר האם הוא שומר שאנשי העיר יעסקו במצוות ושבח המלך, והערל השוטר לא הכיר את השר רק את

שמאבד מה שנותנים לו. וגם כאן הרוצה כבוד ע"י דבור, מאבד את המעלה שיש לו על בהמה שניתנה לו כדי לכבד את הקב"ה, ומשתמש בה לכבודו.

וצ"ע כיון שהרוצה כבוד הוא שוטה, האם צריך לתת לו רצונו? או שאסור לרחם על מי שאין בו דעת ליתן לו רצונו (כמבואר בברכות לג:). ועיין תורה רב שמי ששכלו קטן נצרך לכבוד, לכן צריך ליתן לו. וצ"ע האם גם למפרסם של שקר כיון ששכלו קטן צריך ליתן לו כבוד?

עיין תורה רב – פל מי ששכלו קטן ביותר, צריך לחלק לו כבוד ביותר, כי פל מה ששכלו יותר קטן, הוא יותר חפץ בכבוד, וכמו שאנו רואים בחוש, שהנשים מקפידין מאד על כבודם, ורצים מאד את הכבוד, וזה מחמת, שהנשים דעתן קלה וקטנה מאד: עכ"ל. וצ"ע מתורה קטו שאסור לרחם על מי שאין בו דעת, ושם מדבר על הנותן צדקה, שכיון שהוא מרחם על הבריות, מרחמים עליו מהשמים, ואם אין בו דעת אסור לרחם עליו, לכן בהכרח נותנים לו דעת, כדי שיהיה אפשר לקיים את הכלל שכל המרחם מרחמים עליו. וצ"ע כיצד נותנים צדקה לעני וגם לעני מדעת. משמע שכדי חיותו אין זה מתוך רחמנות אלא חיוב מצד וחי אחיך עמך. כך גם לאשה ותינוק זה לא מצד רחמנות אלא מצד שזו החיות שלהם. ונראה לבאר עפ"י ע"ח (טו פ"ב) שעיקר האיסור הוא שע"י שמרחם על חסר דעת נותן שפע לקליפות, ע"כ הכוונה שדווקא שע"י הרחמנות עליו אתה נותן לו דבר שעל ידו הוא יתחזק בעבירה, כגון מפרסם של שקר שע"י הכבוד והממון שנותן לו הוא יותר מתגבר לשעבד תחתיו בני אדם כמבואר בתורה כב. או כל עבריין שאם ארחם עליו ליתן לו ממון שהוא ישתמש בו לעבירה.

טו חגיגה דף ד. אמר רב פפא אי שמיע ליה לרב הונא הא דתניא אי זהו שוטה זה המאבד כל מה שנותנים לו, הוה הדר ביה. (והיה חזר בו ממה שאמר לעיל ג: שג' סימני שוטה שאמרה שם הברייתא דהיינו המקרע כסותו וכו', צריך שיעשה אותן ג' פעמים כדי להחשב שוטה, דאי לאו הכי חוששין שמא עשה אותם כיון שהוא בעל מחשבות, והנה כאן מבואר שאם הוא מאבד מה שנותנים לו נחשב שוטה ולא חוששים שמא הוא בעל מחשבות.

ועיין בעש"ט עה"ת בראשית אות נו

טז מאבד את הכח זה – אין להקשות שהרי לא איבד את כח הדבור, כי באמת כל דבור הוא בריה לעצמה ואת הדבור שכבר יצא בפיו בבחי' נפשי יצאה בדברו כבר א"א להחזיר והוא נאבד.

י"ז נמצא שהוא שוטה בתרתי, אחד שמאבד מה שנותנים לו, ועוד שגורם לעצמו בויון שאין כמותו. נמצא שבשביל תאוות כבוד בעוה"ז, מתבזה למעלה בתכלית הבזיון, וידוע שעונש הבושה בעולם האמת, גדול מעונש גהנם.

י"ח צ"ע לכאורה יותר נכון להמשיך למלך. ואולי כי מלך ניכר בו שהוא מלך, כי תמיד מוקף במשרתים ושומרים, אבל שר בחיצוניות יכול להראות אדם רגיל.

ט"ז שלח פקיד השר לעיר אחת מהעירות במקום רחוק – אולי אפ"ל גם שרומז לכח הדבור שהוא נפש חיה, שהקב"ה נפח בו ממקום רחוק, כדי שיעורר את כל גופו שהוא עיר קטנה בין העירות, שהם בני אדם הסובבים אותו לכבד את השר.

כ צ"ע לאיזה עניין קורא להם ערלים?

כא פעם אחת בא השר – צ"ע הנמשל? אם אחרי הפטירה, אינו דומה למשל שמדבר על הווה ולא על עבר. ואולי כי אחרי הפטירה מראים לאדם את כל חייו כמו בסרט, ואזי הבזיון שלו יהיה גדול מאד. אבל אינו דומה, כי בנמשל זה תמיד לעיני השר, שהרי מבאר שהדבור הוא היכל ה', ובמשל זה רק פעם אחת.

הפקיד. ותיכף נפל השוטר הערל לרגלי הפקיד, לעיני השר, וחלק לו לפקיד עבד השר את כל הכבוד השייך להשר, והשיב לו על עסק שאלתו שבוודאי עוסקים בשבח השר דהיינו הפקיד שנדמה לו לשר, אזי נתהפכו פני הפקיד מצבע לבן לשחור/א* כשולי קדירה כמו הפיח השחור שבתחתית סיר [ב], דהיינו קדרו/ו* פניו מאד ונתבייש מאד, כי אין בזיון גדול מזה, שבעיני השר נותנים לו כבוד הזה.

עד כאן המשל ומכאן מבאר את הנמשל

כמו כן עיקר הכבוד הוא רק מהדיבור, כי אבר מהאדם כגון יד אינה יכולה לחלוק לו לעצמו כבוד, כי גם אינו ניכר בהיד בעצמה תבנית האדם, וכן אפי' פני האדם אינו מיוחד להאדם בעצמו, כי נמצא גם היה שיש לה פני אדם כגון קוף*, ואין זה גדר האדם/ה, אע"פ שאין אדם הדומה לחברו בפניו, וכל שכן פני קוף שונים הרבה מפני אדם, רוצה לומר שלא זה המותר אדם מן הבהמה, אלא דווקא כח הדבור שניתן לאדם, ועל כן הקב"ה אינו מקבל כבוד מבני אדם כי אם מהדיבור/ו, שבזה מובדל האדם מחי, רוצה לומר שמעלת הדבור שיקבל האדם היא רק כדי להמליך בו את הקב"ה כי עיקר הכבוד שאפשר לכבד את הקב"ה הוא בדבור, ובהמה כיון שאין לה בחירה לכבד את הקב"ה לכן לא קבלה את כח הדבור/ו.

ועל כן מאחר שעיקר הכבוד שאדם יכול לכבד את הקב"ה הוא בהדיבור, והדיבור הוא היכל המלך [ח]/ט, כי/ו היכל גימ' ארני בחי' הדיבור, כמ"ש (תהלים נא)/יא* אד' שפתי תפתח {ע'}

^א צ"ע כי חז"ל אמרו המלכין פני חברו וכו' משמע שהבושה גורמת לחיוורון ולא לשחרות. ולא נראה לחלק בין כשחברו מבוזה אותו או שבעצמו מתבייש במעשיו. עיין לעיל בקושיות שבהקדמה.

^ב הביטוי הזה שבת ל. ומו"ק ט. ונגילה יא. ופירושו שנעשו שחורים. וצ"ע שכל מקום ע"י צושה נעשים אדומים. ועיין גדה יע וסוכה לג. וחולין מז: ארום שחור הוא אלא שלקה. וצ"ע כי צושה גדולה חזק סומא ואחי חיוורא. ע"י צ"ע כי שחוח הפנים מואר כחורה כג. שאר מחמת עלנות ותסורן תמידי ותוסר הכתפיות

^ג לשון הכתוב שמש וירח קדרו (יואל ב' י') ע"ש מצודות ציון – קדרו – ענין שחרות כמו קודר שחוחי (תהלים לה יד)

^ד בתולד- קי

^ה גדר אדם הוא הדבור, עיין תורה נו אות ח', ותורה רכה, ותורה ב' תנינא אות ד', ותורה עז תנינא.

^ו צ"ע דכתיב (ירמיהו ט' כב) אל יתהלל חכם בחכמתו וכו' הגבור בגבורתו וכו' עשיר בעשרו: ונמצא שאדם חולק לעצמו כבוד לא רק בדבור. ועיין לעיל בקושיות שבהקדמה.

^ז אע"פ שכתוב (תהלים יט ב) "השמים מספרים כבוד א-ל" וכן בפרק שירה מפורש כל בריאה מדומם צומח וחי איזה שירה היא אומרת לכבוד ה', הכוונה לשר שלה, ולא מתוך בחירה, אלא בעצם המציאות שלה. ורק לאדם יש בחירה להמליך את הקב"ה ועיקר ההמלכה היא בכח הדבור. אמנם גם בקיום המצוות, וגם בזה יש קיום שלא לשם שמים, אבל העיקר בדיבור.

^ח שיחות הר"ן קה

^ט שיחות הר"ן אות קה – "ואשר כח בהם לעמד בהיכל המלך" (דניאל א ד) כי יש למעלה היכל המלך. ולמטה היכל המלך הוא הדבור. כי "היכל דא ארני" (רל) "ארני שפתי תפתח" (תהלים נא יז). וצריך שיהיה לו כח לעמד בהיכל המלך בכח הצדיק וכו' (הינו כשהצדיק חולק עליו ומדבר עליו יהיה לו כח לעמד) (רלא):

בעל שם טוב על התורה – פרשת נח אות צד – "ישמע מהיכלו קולי" (תהלים י"ח) היכל נקרא הדיבור, וצריך להתפלל רק בשביל שיביא את הדיבור לו יתברך שמו, וכשמתפלל כך, מניחין אותו כל המשמורות, על דרך משל, חותם המלך שנושא אותו בן כפר סד) שאינו הגון לבא לפני המלך, אף על פי כן מניחין אותו כל המשמורות, שהמלך יש לו געגועין על החותם, וממהרין אותו אל המלך, כדי שיהיה אל המלך תענוג מזה, כך הקדוש ברוך הוא מגעגע אחר הדיבור, וזהו ישמע מהיכלו קולי דהיינו מחמת הדיבור: (ליקוטים בס"ס אור תורה. ד"ה כי רחץ ה'. דנ"ד ע"א):

תיקון ע' דף קלז. – ועתה מפרש את חמשה מוצאות הפה כסוד הכרובים, ואמר וברובים שנלח והוד, הם סוד שתריין (דף קלז ע"א) שפון שקי השפתים שהם סוד נלח והוד שבראש, שמהם יוצאות אותיות בומ"ף, (ה"ג הגר"א) אשר על הפתח שהיא ניסוד, דא לישנא זה סוד הלשון שהוא היסוד שבראש, שממנו יוצאות אותיות טלנ"ת, וישמע את הקול, קלא דנפיק מגרון זה הקול היוצא מן הגרון, שממנו יוצאות אותיות אה"ע שבנינה, וגם אותיות גיכ"ק היוצאות מן החיך שזכמה נכללות עמהם, ושניהם נכללים בקול שזכמה, וידבר אליו היינו דבור דפומא דבור של הפה שבמלכות, הרמוז על אותיות זכר"ז היוצאות מן השיניים. ואמר קלא ודבור וקול ודבור הם סוד תפארת ומלכות כי הקול שזכמה שורה צפה שבמלכות, (ה"ג הגר"א) ועליהו אתמר ועליהם נאמר תורת אמת היתה פפיהו כי "אמת" הוא התפארת בחינת קול, והפה היא המלכות בחינת דבור, ומסיים דכיו ואמר דא פומא היכל המלכות הוא הפה שהיא היכל להקול, ועליה אתמר ועליה נאמר אדני שפתי תפתח כי אדני כמספר היכ"ל, ור"ל שהמלכות שהיא הפה היכל לשם הו"ה ד"א, והמלכות פותחת את הפה שילאו הקול והדיבור מן השפתים. (הגר"א ומפיקים)

משנת חסידים מסכת בריאת אדם קדמון פ"ב אות ו' – (והוא בטל אורות – גוף הספר פרק שני אות י') – ארבעה בחינות נבחנו בא"ק (בפנמיותו), הראשון הוא ראיית העין התלויה בחכמה שבה הנשמה הנקראת חיה, וכו'.... בחינה רביעית היא הדיבור התלוי בפה שבו הנפש הנקרא בשם היכל, והוא ה' אחרונה שבשם שורש שם ב"ן שהוא סוד האותיות, ובחינה זאת תלויה במלכותו.

^י כי – צ"ע האם כל גמט' היא ראייה על דמיון

^{יא} תהילים פרק נא (יז) אדני שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך:

רד"ק (יז) אדני שפתי. אדני, שאתה אדון על הכל, שפתי תפתח כשתרנן לשוני צדקתך, רצונו לומר שתשיב לי רוח הקודש שיופיעו בלשוני דברי השיר כמו שהיה לי מתחילה. וזהו שפתי תפתח, שיהא בדברי עזר אלהי. ופירוש יגיד תהלתך, כשיגיד פי תהלתך:

תיקון יח [י"ח] נמצא שבכל דבור ודבור מולבש כבוד מלכותו ית' (מוהר"ן/ת) ¹⁷. כי כח הדבור הוא כח אלוהי שנפח הקב"ה באדם כמ"ש ויפח באפיו נשמת חיים ויהי לנפש חיה והתרגום הוא והות לרוח ממללא, וביאר הרמב"ן שם כי הנופח באפי אחר מנשמתו יתן בו.

א"כ מי שרוצה שיכבדוהו על כשרון הדבור שלו, נמצא שהוא רוצה לקבל כבוד בהיכל המלך, כי כל דבור ודבור מולבש בו כבוד מלכותו ית', נמצא מבקש כבוד לעצמו בהיכל המלך ואין בזיון גדול מזה, כידוע בחוש, במשל הנ"ל שבוודאי יתבייש העבד מאד כשיחלקו לו כבוד גדול לפני המלך, כנ"ל במשל הנ"ל:

נראה שכדרכו בכמה תורות ושיחות, רומז כאן רבנו למפורסמים של שקר, שבכשרון הדבור שלהם רוצים להרבות בכבוד עצמם, ומגלה להם רבנו שלמעלה בעולם האמת, הם מבוזים מאד, וכשיגיעו בעצמם לעולם האמת, צער הבושה שיהיה להם הוא גדול יותר מייסורי הגיהנם (כמבואר בסוף תורה כב) וראה תורה רלו שגם שר עולם הבא שלהם יהיה מועט כי כבר קבלוהו בעולם הזה ע"י הכבוד שכבדו את עצמם. ועיין תורה קלא כמה סכנה לקבל כבוד, כי אם לא יקבל אותו כראוי רק לכבוד שמים יוכל לגרום מיתה. ע"כ. ק"ו מי שמבקש כבוד לעצמו.

ואפשר שכונת רבנו גם לחוננים שבקולם היפה לא מתכוונים לשם שמים, לקיים כבוד את ה' מהונך (עיין תורה כז אות ו), אלא כדי למצא חן בעיני בני אדם ועושים זאת בדבורי התפלה שהם היכל ה', ובבית הכנסת שהם מקדש מעט, נמצא לוקחים לעצמם כבוד המלך לעיני המלך.

עד כאן ביאור חברותא לתורה קצר

שיחות בגנות תאוות הכבוד

אמר מוהר"ן זכרוננו לברכה: עבור ענין רבנו זצוק"ל צריכין להיות נקי מן הקנאה והתאווה והכבוד מכל וכל לגמרי, אף מה יכולין לעשות אם האדם מקנא או נכשל בתאוה, הלא אנוס הוא, ועל פן אף על פי כן מקרב אותו רבנו זצוק"ל, אולם בשרוצה עוד גם כבוד, "נו שטייזשע אין דער זייט", וכן אמר פעם בלשון אחר: אם יש בך קנאה ותאוה, הרבי מקבל אותך, אבל את כבודך אתה מכרח לזרק לגמרי. (אבני"ה ברול, שם). (שיח שרפי קודש - חלק א תרגם)

בך אמר רבנו ז"ל: שכל צדיק הדור האמת לאמתו יש לו בוח להנהיג העולם כמו שהוא יודע, והצדיקים הקדמונים היה עקר תשובתם סגופים ותענייתים, ורבנו ז"ל אצלו עקר התשובה לברוח מן הכבוד ולסבול שפיות דמים ובזיונות. (שם פג). (עיין בליקו"ה או"ח ח"ב הל' בה"פ ה', יא, דף צט.ק. ולהלן סעיף קעה, ו תרנ"ב). (שיח שרפי קודש - חלק א קעה)

רבנו ז"ל אמר: שאינם יכולים לקרב אליו כי עם על ידי מסירות נפש ולסבול בזיונות. (שם צז). (שיח שרפי קודש - חלק א קעה)

ליקוטי תפילות (ח"א תפילה קלב אות ותשכו: מיוסד ע"פ תורה קצר)

מלך הכבוד, וכני שאהיה בורח מן הכבוד, בתכלית באמת ותהיה עמי תמיד, ותתן לי חכמה בינה ודעת אמתי ואזכה לדעת גדלתך ורוממותך וממשלתך אשר מלא כל הארץ כבודך, ובכל דבור ודבור מלבש כבוד מלכותך כי הדבור הוא היכל המלך, עד שאתבטל בעיני עצמי נגד כבודך ולא אחפץ שום כבוד כלל כי מי הוא פתי ירצה כבוד בהיכל המלך, כי כל הכבוד הוא רק בהדבור שהוא היכל המלך, ומי הוא השוטה שירצה לקבל כבוד בפני המלך, אשר כל הכבוד והגדלה והממשלה שלו לבד רחם עלי ותן לי דעת אמתי לידע כל זה באמת, ולא ארדה אחר הכבוד כלל, רק אדרבא אתרחק ואברח מן הכבוד בתכלית באמת ואמסר כל הכבוד אליך וליראיך האמתיים לבד אשר אתה חפץ בכבודם באמת ויקים מקרא שכתוב: "שאו שערים ראשיכם והנשאו פתחי עולם ויבא מלך הכבוד, מי זה מלך הכבוד ידוד עוזו וגבור ידוד גבור מלחמה שאו שערים ראשיכם ושאו פתחי עולם ויבא מלך הכבוד מי הוא זה מלך הכבוד ידוד צבאות הוא מלך הכבוד סלה ברוך ידוד אלהים אלהי ישראל עשה נפלאות לבדו, וברוך שם כבודו לעולם, וימלא כבודו את כל הארץ, אמן ואמן":

¹⁷ דף לב.

¹⁸ תיקון יח דף לב: - וכד איהו בהיקלהא וכשז"ל נכנס בהיכל שלו שהוא המלכות, כי כשהמלכות עולה עם אלו המלאכים, אז היא נעשית היכל לז"א, והיא נתקנת להשפיע כח הנואה לנביאים, בלהו נביאיא סלקין תמן אז כל הנביאים עולים עם לקבל הנואה, ודפקין לתרעא ואמרין וזופקים לשער היכל המלכות, ואומרים אדני שפתי תפתח עס אלני" הוא המלכות תפתח ותשפיע את הנואה מנלה ורוד הנקלאים שפתיים שמקם מקבלים את נואתם. (נ"י וכ"מ)

¹⁹ זה לשון מוהר"ן בתפלה על תורה זו - ובכל דבור ודבור מלבש כבוד מלכותך כי הדבור הוא היכל המלך, וכו.. ולא אחפץ שום כבוד כלל, כי מי הוא פתי ירצה כבוד בהיכל המלך, כי כל הכבוד הוא רק בהדבור, שהוא היכל המלך, ומי הוא השוטה שירצה לקבל כבוד בפני המלך.

